

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-549 2, 8, 17, 29, 33, 45 IR 49
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, VIENIŠO ASMENS IŠMOKOS ĮSTATYMO
NR. XIV-352 2, 3, 5 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR CIVILINIO
PROCESO KODEKSO 739 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-21-1468) (21-30457(2))**

2021-10-13 Nr. NV-2515

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslai:

- įtvirtinti spartesnį pensijų indeksavimą bei asmenims, turintiems minimalųjį draudimo stažą tačiau neįgijusiems būtinąjo stažo, mokėti viso dydžio bazinę pensiją, o ne jos dalį, proporcingą turimam stažui;
- vienišo asmens išmoką skirti be asmens prašymo, suteikti teisę ją gauti asmenims, kuriems nustatytas 55 proc. ir mažesnis darbingumo lygis, neįgalumo lygis arba yra sukakę senatvės pensijos amžių, bei nustatyti vienišo asmens išmokos indeksavimo tvarką 2023 ir tolimesniems metams;
- nustatyti, kad į vienišo asmens išmokas ir socialinio draudimo našlių pensijas negalima būtų nukreipti išieškojimo.

Esama situacija:

- *Socialinio draudimo pensijų įstatyme* nustatyta, kad kiekvienais metais nuo sausio 1 d. bazinės pensijos ir apskaitos vieneto vertės dydžiai indeksuojami pagal praėjusiais metais apskaičiuotą ir patvirtintą indeksavimo koeficientą. Indeksavimo koeficientas, bazinės pensijos, apskaitos vieneto vertės dydžiai tvirtinami atitinkamų metų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu. Pensijos bendrosios dalies dydis yra apskaičiuojamas atsižvelgiant į asmens įgyto stažo ir būtinąjo stažo senatvės pensijai santykį (neįgijusiems būtinąjo stažo yra mokama proporcingai mažesnė pensijos bendroji dalis).
- *Vienišo asmens išmokos įstatyme* nustatyta, kad asmenys, pageidaujantys gauti vienišo asmens išmoką, turi kreiptis į Valstybinio socialinio draudimo administravimo įstaigą ir pateikti nustatytos formos rašytinį prašymą arba žodinį prašymą bendruoju informacijos telefono numeriu. Vienišo asmens išmoka yra skiriama nuo teisės gauti šią išmoką atsiradimo dienos, bet ne daugiau kaip už 12 mėn. iki asmens kreipimosi dėl šios išmokos skyrimo. Išmokos gavėjas privalo per 10 darbo dienų pranešti apie aplinkybes, turinčias įtakos vienišo asmens išmokos mokėjimui. Vienišo asmens išmokos dydis šiuo metu – 28,63 Eur, nuo 2022 m. sausio 1 d. – 32 Eur. Vienišo asmens išmokos įstatyme numatyta, kad Vyriausybė teikdama 2022 metų biudžetų projektus kartu pateikia siūlymus dėl vienišo asmens išmokos dydžio indeksavimo tvarkos.
- *Civilinio proceso kodekse* nustatytas sąrašas pinigų sumų, iš kurių išieškoti negalima. Tarp nurodytų sumų – išmokos, mokamos pagal Šalpos pensijų įstatymą, taip pat socialinio draudimo našlaičių pensija, valstybinė našlaičių pensija, pareigūnų ir karių valstybinė našlaičių pensija, valstybinė signataro našlaičių renta, Respublikos Prezidento našlaičių valstybinė renta.

Esmė, nauda:

Socialinio draudimo pensijų įstatymo pataisomis nustatomas papildomas individualiosios pensijos dalies indeksavimas ir viso dydžio bazinės pensijos mokėjimas turintiems minimalųjį stažą, bet neįgijusiems būtinąjo stažo. Pensijos individualioji dalis būtų indeksuojama tais atvejais, kai Lietuvos statistikos departamento vėliausiai paskelbtas 65 metus sukakusių ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis yra didesnis negu 25 proc. ir (arba) indeksavimo metais prognozuojamos vidutinės senatvės pensijos santykis su tais metais prognozuojamu vidutiniu neto darbo užmokesčiu

yra mažesnis kaip 50 proc. Tokiu atveju individualioji pensijos dalis būtų indeksuojama papildomai, prie dabartinę nustatyta tvarka apskaičiuoto indeksavimo koeficiento IK pridedant papildomą indeksą.

Numatoma nauda: Vidutinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą didėtų nuo 441 Eur 2021 m. iki 489 Eur 2022 m., t. y. 48 Eur arba 10,9 proc. Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, dalis nuo šalies neto darbo užmokesčio padidėtų nuo 44,6 proc. 2021 m. iki 46,1 proc. 2022 m. Siūlomi pakeitimai leis padidinti pensijas ir tiems, kurie turi minimalų, bet negalėjo sukaupti daugiau stažo, nes prižiūrėjo artimuosius, augino vaikus, ilgesnį laiką negalėjo rasti darbo ir gauna mažiausias pensijas. Pakeitimai turės teigiamą poveikį skurdo rizikos lygio mažėjimui (skurdo lygio pokytis senyvo amžiaus (65+) grupėje būtų -1,4 proc., bendras skurdo lygis mažėtų 0,3 proc.

Vienišo asmens išmokos įstatymo projektu nustatomas vienišo asmens išmokos skyrimas be asmens prašymo (būtų remiamasi Apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro ir Gyventojų registro duomenimis).

Kartu patikslinama, kad vienišo asmens išmoka skiriama vienišiams asmenims, kuriems nustatytas 55 proc. ir mažesnis darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintiems I, II ar III grupės invalidais), neįgalumo lygis arba yra sukakę senatvės pensijos amžių (atsisakoma sąlygos, kad asmuo būtų atitinkamos išmokos gavėjas). Sureguliuojami vienišo asmens išmokos stabdymo, nutraukimo ir atnaujinimo pagrindai, išmokų skyrimo procesas. Taip pat nustatoma, kad nuo 2023 m. vienišo asmens išmoka yra 1 socialinio draudimo našlių pensijos bazinis dydžio, t.y. ji didėtų tiek, kiek didėtų našlių pensija.

Numatoma nauda: vienišo asmens išmokos skyrimas be asmens prašymo sudarys galimybę vienišiams asmenims paprasčiau ir lengviau gauti išmoką, sumažins besikreipiančiųjų asmenų srautus, leis pasiekti ir tuos vienišius asmenis, kurie apie teisę gauti šią išmoką, nežino. Tačiau išlieka rizika, kad dėl duomenų trūkumo ir netikslumų Gyventojų registre apie vienišo asmens išmokos gavėjo santuokas ir (ar) ištuokas gali susidaryti permokos. Vienišo asmens išmokos dydžio susiejimas su socialinio draudimo našlių pensijos baziniu dydžiu užtikrins visiems vienišiams asmenims vienodas garantijas bei nuoseklų išmokos didėjimą.

Civilinio proceso kodekso pakeitimo projektu nustatoma, kad išieškojimas negali būti nukreipiamas į vienišo asmens išmokas ir socialinio draudimo našlių pensijas.

Numatoma nauda: tai leis užtikrinti taiklesnę valstybės paramą vienišiams asmenims, išmokos būtų skiriamos tik jų pačių reikmėms.

Lėšų poreikis 2022 m.: dėl bendrosios pensijos dalies apskaičiavimo pakeitimo – apie 68 mln. Eur iš valstybės biudžeto; dėl siūlomo naujo papildomo individualiosios pensijos dalies indeksavimo – apie 70 mln. Eur iš VSDF biudžeto; dėl Vienišo asmens išmokos įstatymo pakeitimų – iki 3 mln. Eur iš valstybės biudžeto (tiksliai apskaičiuoti, kiek papildomai vienišų neįgalių ar sukakusių senatvės pensijos amžių asmenų įgytų teisę gauti vienišo asmens išmoką nėra galimybės).

Atitiktis Vyriausybės programai: atitinka Vyriausybės programos 97.2 p. – socialinio draudimo išmokų didinimas, socialinio draudimo pensijos bendrosios dalies struktūros peržiūrėjimas, siekiant, kad jos dydis būtų kuo artimesnis minimaliems vartojimo poreikiams.

Derinimas: Su Vidaus reikalų ministerija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba suderinta be pastabų. Projektai patikslinti įvertinus Teisingumo ministerijos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pastabas. Finansų ministerija per nustatytą terminą pastabų nepateikė. Dėl Teisingumo ministerijos pastabų, į kurias neatsižvelgta, pateikta derinimo pažyma.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome įstatymų projektus svarstyti kartu su 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo projektu Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė